«Ақтөбе облысының білім басқармасы
Алға ауданының білім бөлімі» ММ
«Тамды орта мектебі» КММ

«ШАХМАТ» үйірмесінің
4-сыныпқа
арналған
бағдарламасы

2022-2023 оқу жылы

№1 педагогикалық кеңестің шешімімен бекітілді

Хаттама №_1_ «_31_» _мамыр_ 2022жыл

Мектеп директорының м.а.

Сағымбаева Л.Т.

Құрастырған: **К.М.Утегенова**
дене шынықтыру пәнінің мұғалімі
«Педагог-зерттеуші»

Пайдаланушы: **Б.Ө.Куаныш**
дене шынықтыру пәнінің мұғалімі
«Педагог-модератор»

Пікір жазғандар:

Ж.Х.Айтимов
дене шынықтыру пәнінің мұғалімі
«Педагог-зерттеуші»

Түсінік хат

Бастауыш сынып - баланың логикалық ойлауын дамытудың негізгі кезеңі деп есептеледі. Өйткені, логикалық ойлау кейінірек бейнелік ойлаудың негізінде қалыптасады, ғылыми білімдерді меңгеруге мүмкіндік береді. Бастауыш сынып оқушыларының ойлау жүйесінде алғырлық, мазмұнды қозғалыс оқушының бойына тән қасиет болғанымен, көптеген жағдайларда ұшталмай қалатындықтан, соған сәйкес қайшылықтар кездесуде: қойылған сұраққа тез жауап бере алмауы, тың идеяны қабылдай алмауы, өз қабілетін көрсете алмауы т.б.

Осы негізде біз оқушының логикалық ойын жетілдіру, логикалық ойлау операцияларын беріп қалыптастыру-заман талабына сай күрделеніп келе жатқан оқу материалын саналы, әрі сапалы игерумен ұштасады деп есептейміз. Егер, оқушылар бастауыш мектеп қабырғасын үнемі әрі жүйелі түрде өзінің ақыл-ойын жаттықтырса, күрделі де қиын есептерді шешуге дағдыланса, оның нәтижесі келешекте кезіккен қандай да бір тығырықтан жол таба білуге тәрбелейтіні сөзсіз.Ендеше,4 сыныптарда аптасына 1 рет шахмат пәнінен үйірме енгізу оқушылардың ой-өрісін дамытып, бағдарламадағы алған білімдерін кеңейтіп толықтыруға көмектесері анық.

Тамды орта мектебінің дене шынықтыру пәнінің
мұғалімі Қуаныш Бексултан
«Шахмат» бағдарламасына

ПІКІР

Курс бағдарламасында теориялық біліммен қатар практикалық мәселелер де қарастырылған. Курс «Шахмат» ойынын үйрене отырып балалардың ойлау қабілеттерін, есте сақтау қабілетін, интеллектуалдық әлеуетін арттыруды негізге ала отырып құрылды.

Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі,
«Пелагог-зерттеуші» К.М.Утегенова

Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі,
«Пелагог-зерттеуші» Ж.Х.Айтимов

Мақсаты:

Оқыта және дамыта отырып, балалардың шығармашылық ойлауын дамыту. Балалардың бастауыш сыныптарда оқылатын пәндерден алған білімдерін терендетуді, ойлау, танымдық қабілеттерін дамытуды көздейді.

Шахмат арқылы оқушының ойлауын, түрлі тәсілдер арқылы пайымдауға, өз беттерінше шешім қабылдауға және қорытынды жасауға үйретеді.

Міндеттері:

- Білім алушылардың негізгі ойлау операцияларын саналы түрде қолдана білуге үйрету.
- Қиялдау, елестету және шығармашылық ойлауын дамыту
- Ой қорыту, талдау, жинақтау, топтау дағдыларын қалыптастыру.
- Танымдық тапсырмалар арқылы баланың интеллектуалды және шығармашылық қабілеттерін дамыту

Өзектілігі:

Егер, оқушылар бастауыш мектеп қабырғасынан үнемі әрі жүйелі түрде шахмат ойнаса, оның нәтижесі келешекте кезекпен қандай да бір тығырықтан жол таба білуге тәрбиелейтіні сөзсіз. Сондықтан шахмат пәнін өткізу-бүгінгі күндегі өзекті мәселе.

Курсты меңгерту әдістері:

- Теориялық материалды баяндау, түсіндіру;
- Ақпараттық технологияларды пайдалану;
- Оқушылардың шығармашылық іс-әрекеттері;
- Көрнекілік құралдар пайдалану;
- Шахмат макеттерімен үйрету

Күтілетін нәтиже:

- Білім алушылардың негізгі ойлау операцияларын саналы түрде қолдана алады.
- Қиялдау, елестету және шығармашылық ойлауы қабілеттері дамиды.
- Ой қорыту, талдау, жинақтау, топтау дағдылары қалыптасады.
- Баланың интеллектуалды және шығармашылық қабілеттері дамиды.
-

Аптасына -1 сағат

№	Сабақ тақырыбы	Сағат саны			Уақыты
		Барлығы	*теория*	*Практика*	
1	Кіріспе. Шахмат ойынының пайдасы	1	1		
2	Шахмат ойынының маңызы.	1	1		
3	Шахмат ойынының элементтері (шахмат тақтасы, ойын алаңы, фигуралар туралы мәлімет)	1	1		
4	Шахмат ойынының мақсаты, тәртібі (мат қою). Шахмат фигураларының жүрістері (Әр фигуралардың жүрістері айтылады)	1		1	
5	Арбаның (ладья) жүрісі	1		1	
6	Пілдің (слон) жүрісі	1		1	
7	Уәзірдің (ферзь) жүрісі	1		1	
8	Аттың (конь) жүрісі	1		1	
9	Патшаның (король) жүрісі	1		1	
10	Әскердің (пешка) жүрісі	1		1	
11	Әскердің өз түсіндегі кез келген фигураға айналуы	1	1		
12	Сайыс сабақ	1		1	

13	Патшаның орын ауыстыруы (ракировка)	1		1	
14	Фигуралардың күштерінің артықшылығы	1	1		
15	Шах қою	1		1	
16	Шахмат ойынының спорттық ережесі мен мәдениеті	1	1		
17	Шахмат ойынының әдіс-тәсілдері және фигуралардың тақтадағы қалпы (позиция)	1	1		
18	Негізгі ұғымдарды қайталау	1	1		
19	Практикалық сабақ	1		1	
20	Сайыс сабақ	1		1	
21	Патша және әскердің патшаға қарсы жүрісі	1		1	
22	Арба мен әскердің арбаға қарсы жүрістері	1	1		
23	Уәзір мен арбаның бір-біріне қарсы әдіс-тәсілдері	1	1		
24	Пат немесе тең ойын	1	1		
25	Фигуралар қозғалысы	1		1	
26	Ферзі королге қарсы	1		1	
27	Екі піл королге қарсы	1	1		
28	Генерал болуын армандайтын жауынгер	1	1		
29	Шахмат сағаты	1	1		
30	Тең ойынды ұсыну	1		1	
31	Мәңгілік шахфигураларды алмастыру	1		1	
32	Қос ат қорғаныс	1		1	
33	Ферзі гамбиті	1		1	
34	Ортодоксаль қорғанысы	1		1	
35	Славиян қорғанысы	1		1	
36	Ферзі гамбитіндегі қақпан	1		1	
	Барлығы	**36**	**14**	**22**	

Қолданылған әдебиеттер

Мұғалім үшін:

1. Карпов Анатолий Евгеньевич «Учитесь шахматам» 120 стр. 1997 г;
2. Б.А.Тұрғынбаева , Б.Ш.Шабдеков «Шығармашылық баспалдақтары»-Алматы, 2003;
3. Зак Владимер, Длуленский Яков Москва 224 стр. 1980г;
4. В. Панов. «Первая книга шахматиста»;
5. http:/ Parchess.ru. «Шахмат ойнап үйрену».

Оқушылар үшін:

1. http:/ Panchess.ru/panov/1.htm «Шахмат ойнап үйрену» ;
2. Раймбекова Қ. -Өлке, 2011.